

**8. Európska konferencia trvalo udržateľných miest
Baskicko, Bilbao, 27-29. apríla 2016**

BASKICKÁ DEKLARÁCIA

**NOVÉ CESTY PRE EURÓPSKE MESTÁ - VYTVÁRAŤ PRODUKTÍVNE,
UDRŽATEĽNÉ A ODOLNÉ MESTÁ PRE OBÝVATEĽNÚ A INKLUZÍVNU EURÓPU**

www.sustainablecities.eu

<https://sustainablecities.eu/about-the-basque-declaration/>

Preambula

Odkiaľ pochádzame

Pred viac ako 20 rokmi na 1. Európskej konferencii o udržateľných mestách starostovia európskych miest schválili priekopnícku Aalborskú chartu, ktorou sa začala európska kampaň za trvalo udržateľné mestá.

Kampaň sa inšpirovala výsledkami konferencie OSN o životnom prostredí a rozvoji v Rio de Janeiro v roku 1992 a výsledkami Expertnej skupiny EÚ pre mestské prostredie s podporou hlavných sietí miestnej samosprávy v Európe. Kampaň sa následne transformovala do prvého veľkého hnutia miestnej samosprávy založeného na jasných záväzkoch a so silnou podporou štruktúrou, ktorá je podporovaná Európskou komisiou.

V celej Európe boli iniciované tisícky procesov miestnej Agendy 21, v ktorých sa stanovili vízie a akcie pre udržateľnú budúcnosť európskych miest. V niektorých častiach Európy regionálne a národné programy podporovali hnutie Lokálnej Agendy 21, a to štrukturálne a finančne. V prvej dekáde sa dôraz predovšetkým kládol na participatívne plánovanie a otázky týkajúce sa životného prostredia.

O 10 rokov neskôr, v roku 2004, po samite OSN Rio + 10 v Johannesburgu, sa v záväzkoch z Aalborgu odrážala potreba jasného referenčného rámca vrátane stanovenia cieľov a merania pokroku. Mnoho miest sa začalo zameriavať na svoje záväzky a diskutovať o ukazovateľoch a systémoch riadenia, ktoré by umožnili prehľadnú implementáciu a monitorovanie. Dovtedy sa pozornosť zameriavala skôr na implementačné mechanizmy, efektívnosť využívania zdrojov a procesy, ktoré privádzajú zdroje do služieb pre spoločnosť a blahobyť.

Dohovor primátorov a starostov a Európska mestská agenda

Počiatkom ratifikácie Dohovoru primátorov a starostov v roku 2008 sa v Európe vytvoril nový model riadenia, ktorý priamo prepája miestnu a európsku politickú úroveň. Táto iniciatíva dnes spája tisíce miestnych a regionálnych orgánov, ktoré sa dobrovoľne zaviazali plniť ciele EÚ v oblasti klímy a energetiky na svojich územiach. O tom, či sa tento úspešný model riadenia dá a bude replikovať pre iné tematické oblasti, sa ešte musí prediskutovať. Nakoniec, rok 2016 je napokon rokom implementácie mestskej agendy EÚ, ktorého cieľom je lepšia integrácia mestských politík v Európskej únii a vytvorenie nových foriem spolupráce medzi miestnymi vládami a EÚ, ako aj Európskou komisiou. Tento rámec podporuje Amsterdamský pakt, ktorý sa začal implementovať koncom mája 2016.

Nový rámec OSN

V septembri 2015 Valné zhromaždenie OSN schválilo 17 cieľov trvalo udržateľného rozvoja vrátane cieľa 11, ktoré sa týkajú miest a mestských oblastí. V rámci cieľov trvalo udržateľného rozvoja sa logika a duch rozvojových cieľov milénia posúvajú smerom k univerzálnemu programu OSN Agenda 2030 pre trvalo udržateľný rozvoj. Vzťahujú sa na všetky členské štáty OSN a zaujímajú komplexný pohľad na medzinárodný rozvoj a udržateľnosť existencie ľudstva na našej planéte. Ciele udržateľného rozvoja zahŕňajú nové témy a prijímajú prístup, ktorý vníma

životné prostredie, hospodárstvo a spoločnosť ako vstavané systémy a nie ako samostatné a konkurenčné piliere, napríklad v oblasti trvalo udržateľnej spotreby a výroby. V decembri 2015 na konferencii účastníkov zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (COP 21) v Paríži sa dosiahla globálna dohoda o klíme s cieľom obmedziť globálne otepľovanie v rozmedzí 1,5 až 2 °C. Spolu s ostatnými medzinárodnými referenčnými dohodami tvorí Parížska dohoda o klíme relevantný medzinárodný rámec pre boj proti zmene klímy na všetkých úrovniach rozhodovania.

Na samite OSN o klíme, ktorý sa konal v septembri 2014, generálny tajomník OSN spolu so svojím osobitným vyslancom pre mestá a klimatické zmeny spustil globálnu dohodu starostov a primátorov miest. S podporou hlavných svetových mestských sietí bola zriadená spoločná platforma na zachytenie dopadu kolektívnych akcií miest prostredníctvom štandardizovaného merania emisií a klimatických rizík a dôsledného verejného oznamovania ich úsilia. Od iniciálneho zahájenia iniciatívy sa k Dohode starostov a primátorov pripojili stovky miest na celom svete.

Uzatvorené dohody zdieľajú spoločnú predstavu o globálnych hraniciach, ktoré je potrebné rešpektovať z dôvodu ochrany kvality života ľudí v mestách, krajinách a na kontinentoch, vrátane celej planéty. Musíme však zdôrazniť, že načrtnuté globálne ciele si budú vyžadovať komplexnú spoločenskú transformáciu vrátane sociálnych, kultúrnych, a hospodárskych výziev, ktoré budú prierezovo ovplyvňovať mestské spoločnosti.

Mestá v Európe

Lídri v jednotlivých mestách, tvorcovia rozhodnutí v mestách, zainteresované strany, ako aj občania budú dopytovaní aby navrhli a tvarovali samotnú transformáciu svojich miest, zatiaľ čo Európa nebola zotavená z finančnej a hospodárskej krízy a naše krajiny stále čelia nezamestnanosti a rastúcej priepasti medzi bohatými a chudobnými obyvateľmi. Navyše, naše spoločnosti musia čeliť regionálnym výzvam, konfliktom v susedných regiónoch, hospodárskej a sociálnej priepasti, ako jedna z hlavných príčin disparít a zvýšenej migrácii do Európy, ktorá jej dôsledkom týchto procesov.

V dnešnej dobe budeme musieť čeliť týmto výzvam, preto musíme nájsť inovatívne spôsoby ako ekonomicky a sociálne angažovať občianske spoločnosti na miestnej úrovni do týchto procesov. Budeme musieť nájsť udržateľné riešenia, ktoré zvyšujú ekonomickú hodnotu našich miest a regiónov. Potrebujeme budovať povedomie, inšpiráciu, vzdelávať, hľadať nové nápady, technologické a sociálne inovácie na naše aktívne zapojenie sa zodpovedných politikov, podnikateľov a občanov ako spoločne zaistiť našu budúcnosť.

Musíme definovať nové cesty rozvoja v budúcnosti!

My starostovia a zástupcovia európskych miest a obcí

Vo svetle našej zodpovednosti za blahobyť našich občanov a budúcich generácií v globálnom rozmere nášho lokálneho rozvoja, životného štýlu a spotreby zdrojov, uznávajúc potrebu technologického, sociálno-ekonomického, socio-kultúrneho transformovania našej spoločnosti

s cieľom zabezpečiť dôstojnú kvalitu života pre našich obyvateľov rešpektujúc limity miestnych a globálnych ekosystémov a dostupných prírodných zdrojov.

Jednotlivé agendy

Chápeme potrebu transformácie za účelom:

1. dekarbonizácie našich energetických systémov a zníženia celkovej energetickej spotreby,
2. vytvorenia udržateľnej mestskej mobility ako dobrého príkladu, otvoreného pre všetkých obyvateľov,
3. ochrany a zvyšovania biodiverzity a ekosystémových služieb,
4. obmedzenia využívania zelených plôch a pôdy na stavebné účely tzv. greenfieldy,
5. ochrany vodných zdrojov, ovzdušia,
6. prispôsobenia sa zmenám klímy a znižovania rizika katastrof,
7. skvalitnenia verejných priestorov a ich premeny v bezpečné a zdravé mestské prostredie,
8. zabezpečenia dostatočného a primeraného bývania pre všetkých,
9. garantovania sociálneho začlenenia a integrácie všetkých obyvateľov,
10. posilnenia miestnej ekonomiky a zvýšenia miestnych pracovných príležitostí,

S cieľom podporiť a urýchliť.....

...Socio-kultúrna transformácia:

Budeme rozvíjať „kultúrnu udržateľnosť“ založenú na rovnakom prístupe k mestským službám pre všetkých občanov bez ohľadu na ich vek, náboženské vyznanie, etnickú príslušnosť identitu, pohlavie, tieto kroky budú zakomponované do rozpočtových a vzdelávacích systémov,

Budeme aktívne zapájať našich občanov a pôjdeme nad rámec participatívneho plánovania, a pristúpime rovno k participatívnej implementácii, tým že budeme podporovať a využívať nové prístupy ako je kooperatívna výroba, kooperatívny dizajn a kooperatívne inovácie.

Prehodnotíme hranice medzi verejnými a súkromnými službami, aktivitami a úlohami a budeme sa snažiť podporovať zapájanie miestnych súkromných subjektov a verejnosti.

Budeme podporovať sociálne inovácie a sociálne podniky, občiansku angažovanosť, ktorá podporuje vzdelávanie, odbornú prípravu a sociálne začlenenie marginalizovaných skupín, a prístahovalcov.

Budeme sa starať o „zdieľanú ekonomiku“, „ekonomiku založenú na spolupráci“ alebo „občiansku ekonomiku“ a ďalšie prístupy, ktoré kombinujú myšlienky podnikania, občianskej angažovanosti a spoločenskú transformáciu.

...Socio-ekonomická transformácia:

Premeníme výzvy, ktoré pred nami stoja na príležitosti pre naše miestne ekonomiky v takých kľúčových oblastiach ako je decentralizácia výroby obnoviteľnej energie, miestna výroba potravín, inovatívne dopravné koncepty, nové prístupy k sociálnym službám a mnoho ďalších inovácií,

Budeme vytvárať a uzatvárať miestne hodnotové reťazce, uľahčovať inovačnú spoluprácu podnikov s cieľom zachytiť miestnu a regionálnu hodnotu, vytvárať v malom rozsahu miestne investičné príležitosti a pracovné miesta s cieľom zvýšiť verejné príjmy do rozpočtov miest,

Budeme uplatňovať inovatívne prístupy financovania ako je skupinové financovanie (crowdfunding), kombinácia financovania s podporou verejného a občianskeho sektora, alebo doplnkové meny

Budeme nakupovať výrobky a služby s vysokými enviromentálnymi štandardami a zohľadňovať sociálne a ekonomické dopady rozhodovania pri nakúpe tovarov a služieb,

Budeme pokračovať v rozvoji smerom k obehovej ekonomike s cieľom znížiť spotrebu prírodných zdrojov a produkciu odpadov,

...Technologická transformácia:

Budeme rozumne a cieľavedome vyberať a aplikovať nové a inteligentné technológie, ktoré podporujú potrebnú sociálno-kultúrnu a sociálno-ekonomickú transformáciu a slúžia záujmom občanov a verejného dobra,

Budeme používať verejné obstarávania ako nástroj na rýchlejšie zavádzanie inovatívnych a udržateľných technológií na trh, a zabezpečíme aby ich aplikácia bola určovaná dopytom a umožníme decentralizované miestne riešenia aktuálnych problémov.

Budeme sa zaoberať digitálnymi rozdielmi, ktoré existujú v našich miestnych spoločnostiach a budeme podporovať primeranú infraštruktúru potrebnú pre všetky skupiny, aby každý mal rovnaký prístup k informačným a digitálnym službám,

Budeme podporovať otvorené dátové štandardy a zabezpečíme, že zozbierané verejné údaje nebudú kontrolované súkromnými subjektmi, ale zostanú k dispozícii pre naše miestne rozhodovania s cieľom zlepšiť naše politiky a služby pre občanov,

Pripravíme naše politické stratégie, systémy riadenia verejnej správy a správy vecí verejných, ako aj naše mestské spoločnosti tak, aby podporovali sociálno-kultúrne zmeny prostredníctvom inovatívnych a inteligentných technológií s cieľom maximalizovať pozitívne vplyvy.

...Aby sme sa stali aktívnymi partnermi v tejto transformácii.....

Vyzývame národné a regionálne vlády a Európsku úniu:

Podstatne zvýšiť horizontálnu (medzi zložkami ministerstiev a ministerstvami samotnými) a vertikálnu (na všetkých úrovniach správy) integráciu politik týkajúcich sa rozvoja miest,

Poskytovať spoločné regulačné rámce, stimuly a dane s cieľom vytvoriť trhové podmienky, ktoré podnecujú potrebnú transformáciu a vytvárajú transparentné a rovnaké podmienky pre všetkých zapojených súkromných a verejných aktérov, zrušiť rámce, stimuly a dane, ktoré bránia tomuto prechodu,

Podporovať iniciatívy a decentralizačné prístupy založené na spoločných regulačných rámcach a trhových podmienkach s cieľom podporovať miestne hodnotové reťazce,

Zladiť politické ciele a upriamiť pozornosť na finančné programy a podporné schémy, ktoré sú k dispozícii pre mestský rozvoj a budovanie infraštruktúry,

Odporučiť verejným finančným inštitúciám a bankám, aby sa posunuli smerom k podpore malých investícií, ktoré sa pohybujú pod ich súčasnými bežnými limitami, a aby poskytovali záruky a garančné fondy pre investície určené na komunitné projekty,

...Vyhlasujeme, že sme pripravení:

Podporovať národné a regionálne vlády a Európsku úniu pri napĺňaní cieľov trvalo udržateľného rozvoja OSN a Parížskej dohody o klíme a pri zosúladovaníestskej agendy EÚ s ich cieľov,

Iniciovať a implementovať transformačné opatrenia na lokálnej úrovni s 15 vyššie uvedenými cestami

Monitorovať a zdokumentovať naše Transformačné opatrenia a poskytovať ich pre ďalšie nasledovanie prostredníctvom Európskej platformy trvalo udržateľných miest www.sustainablecities.eu.

Ďalšie informácie získate na adrese www.sustainablecities.eu